

Изследователите, научноизследователските институти и органи-за-
гарантират, че достъпът до данните е свободен до възможното и
ограничен до необходимото. (вж. ЕЕКПНИ 2017, стр.7)

Описание и предистория

Тази учебна карта:

Запознава изследователите с нормите за правилно управление на данни

Повишава компетентността за обясняване и обосновка на правилното управление на данни

Предизвиква изследователите да избират практики, които зачитат правата на другите и подкрепят работата им

Набляга на принципите данните да бъдат лесни за намиране, достъпни, оперативно съвместими и многократно използвани (FAIR) при споменаване на ограниченията

Тази карта е пригодена за дисциплинарни учебни групи.

Радетел за почтеност на научните изследвания

Тимон Желински
(Tymon Zieliński)

Ключови думи

Управление на данни, лесни за намиране, достъпни, оперативно съвместими и многократно използвани данни; Отворена Наука; Информирано съгласие

Цели на обучението

- 1** *Да бъдеш открит, безпристрастен и приемащ неясностите*
- 2** *Обясняване и обосновано аргументиране на правилното управление на данни*
- 3** *Сравняване и приоритизиране на различни начини за правилно управление на данни*
- 4** *Готовност за избор на норми заедно с групата за диалог и за целевата група*

Етапи на обучението

- 1** *Запознайте се с темата*
- 2** *Изберете интересно предизвикателство*
- 3** *Участвайте в ролева игра*
- 4** *Обяснете и обосновеете управление на данни*
- 5** *Оценете различни аргументи, изправете се срещу несъгласие и постигнете консенсус*

“Надеждните данни трябва първо да се съберат, след това да се обработят внимателно, за да се направят надеждни заключения, които да се представят честно.”
(Тимон Желински, радетел за почтеност на научните изследвания)

1 Запознайте се с темата

Домашна работа (преди използване на картата)

Прочетете глава 2.5 of “Европейски етичен кодекс за почтеност на научните изследвания” и

Wilkinson M, Dumontier M, Aalbersberg I, Appleton G, Axton M, Baak A, ..., Mons B (2016): The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. In: *Scientific Data*, 3:160018. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>

Принципите FAIR:

Научните и свързаните метаданни трябва да бъдат F[indable], A[ccessible], I[n]teroperable и R[e]-usable — лесни за намиране, достъпни, оперативно съвместими и многократно използвани (FAIR), освен ако закона не налага друго. Върху научните данни се базират открития и аргументи. Метаданните описват другите данни. Вж. www.go-fair.org

2 Изберете интересно предизвикателство

Изследовател се натъкна на интересна статия, която е подкрепена с данни, които биха могли да бъдат полезни за нейния нов изследователски проект. В края на статията беше отбелязано, че “Получените и анализирани по време на проучването данни могат да бъдат предоставени от автора при разумна заявка.”

Тя решава да се свърже с автора, за да поиска достъп до данните, като обяснява как планира да ги използва. Тъй като изследователският ѝ проект е в самото начало, някои въпроси все още са отворени и ще намерят своето решение едва когато проектът понапредне. Няколко дни по-късно тя получава следния отговор: “За съжаление не мога да отговоря на запитването Ви. Тъй като не можете да уточните точно какво ще правите с данните, запитването Ви е неоснователно, следователно неразумно.” Този отговор оставя изследователя в почуда: “А какво е разумно запитване? Естествено, аз не мога да кажа в подробности какво ще правя с данните, до какво може да доведе анализа им. В крайна сметка научното изследване е неясно и рисковано”.

Ако това предизвикателство е подходящо за вашата дисциплина, може да го използвате за следващото упражнение. Ако не е, моля използвайте подобно от вашата дисциплина. Подобните предизвикателства могат да се отнасят до въпроси като къде да се съхраняват данните, как да се опишат, дали да се запазят или не, дали да се направят публично достъпни или не, или да се изберат стандарти за метаданни и формати на файлове. Избраните принципи трябва ясно да се отнасят към принципите FAIR.

3 Участвайте в ролева игра

Минете през следващите стъпки в групи от 4 до 6 човека:

Представте си предизвикателството в детайли

Представте си, че възниква конфликт, при който може да се прибегне до FAIR принципите.

Изпълнете предизвикателството чрез ролева игра.

Опишете конфликта и го запишете (всеки член на група има нужда от текстова версия).

4 Обяснете и обосновайте управление на данни

Помислете сами и отговорете на следните въпроси:

На кои правила се позовават безусловно страните във вашия конфликт?

Страните обясняват ли правилата при ролевата игра?

Ако не, може ли да си представите кои правила обясняват действията на всяка от двете страни?

Кои правила си противоречат? Кое правило(а) трябва да има предимство? Защо?

5 Оценете различни аргументи, изправете се срещу несъгласие и постигнете консенсус

Обсъдете в клас, защо решихте да дадете предимство на правилото, което избрахте да следвате.

Обяснете защо не сте съгласни с алтернативни начини на действие.

Дали е, защото не сте съгласни с други правила или защото сте ги подредили по тяхната относителна важност?

